



Saksbehandler: Eva Biringer

Kommunedirektør/rådmann: Øystein Hagerup

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
065/23	Formannskapet	05.06.2023
082/23	Formannskapet	12.06.2023

NOU Norges offentlige utredninger 2023: 5 Den store forskjellen - Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse

Kommunedirektøren sitt framlegg til vedtak:

1. Kommunedirektøren vedtek høyringssvar på NOU 2023:5 «Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse», slik det går fram av saksutgreiinga. Karmøy kommune sender høyringssvaret til Helse- og omsorgsdepartementet før fristen den 8. juli 2023.

Vedtak som innstilling fra Formannskapet - 05.06.2023 - 065/23

Saken ble enstemmig utsatt til neste møte i formannskapet.

Formannskapet 05.06.2023:

Behandling:

Wisnæs (KRF) fremmet forslag om å utsette saken til neste møte for politisk bearbeidelse.

Utsettelsesforslaget ble enstemmig vedtatt.

FSK- 065/23 Vedtak:

Saken ble enstemmig utsatt til neste møte i formannskapet.

Formannskapet 12.06.2023:

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

FSK- 082/23 Vedtak:

1. Kommunedirektøren vedtek høyringssvar på NOU 2023:5 «Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse», slik det går fram av saksutgreiinga. Karmøy kommune sender høyringssvaret til Helse- og omsorgsdepartementet før fristen den 8. juli 2023.

Saksutgreiing

Samandrag

Karmøy kommune sitt høyringssvar gjeld Kvinnehelseutvalgets NOU 2023: 5 «Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse». Kvinnehelseutvalet vart oppnemnd i 2021 med mandat om å utarbeide oversikt over kvinner si helse og kjønnsforskjellar i helse i Noreg. NOU-en kjem til å vere eit viktig grunnlag i Helse- og omsorgsdepartementet (HoD) sitt komande arbeid med eigen strategi for kvinnehelse.

Kvinnehelseutvalet har i NOU-en sett på risiko og forekomst av sjukdom hos kvinner, og deira behov for og bruk av helse- og omsorgstenester. Utvalet har også undersøkt korleis kjønnsforskjellane og kjønnsperspektivet blir handtert i arbeidet med folkehelse, i helse- og omsorgstenestene og i forskning og utdanning.

Utvalet peiker på fire område som særskilt vil kreve oppfølging:

Kvinner si helse har låg status

Mangelfull samordning gir dårlegare helsetenester

Ei sviktande kunnskapsbru er hinder for at kunnskap når fram til tenestene

Kvinner sine stemmer får for lite gjennomslag

Formannskapet vedtok (sak 74/23) at det skulle utarbeidast høyringssvar. Karmøy kommune er høyringsinstans og legg i høyringssvaret (vedlagt) vekt på prioriterte område som er svært relevante for kommunen.

Bakgrunn for saka

Trass i fleire generasjonar med likestillingsarbeid eksisterer det fortsatt ulikskapar mellom kvinner og menn i Noreg, til dømes når det gjeld inntekt, sosial status og behov for helsetenester. Når det gjeld sjukdom og helse, peikar NOU 2023: 5 «Den store forskjellen. Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse» mellom anna på at det fortsatt er stigmatisering knytt til sjukdommar og helsetilstandar som i særleg grad rammar kvinner. Trass i at prioriteringane i

helsetenesta vert gjort ut frå regelverk, meiner utvalet at ein bør vere medviten på korleis sjukdommar sin status påverkar helse- og omsorgstilbodet, og at kvinner systematisk kan vere utsett for å få mindre tilpassa og dårlegare helsetenester enn menn.

Kjønnsforskjellar når det gjeld sjukdommar

Gjennom genetiske, epigenetiske og hormonelle mekanismar spelar kjønnet stor rolle i biologien vår. Desse forskjellane er viktige i eit helseperspektiv, og påverkar risiko for, og opplevinga av, sjukdom. Kvinner og menn har ulik biologisk sårbarhet for å utvikle sjukdom i ulike fasar av livet. Dermed har kvinner andre sjukdomsmønster og anna behov for helsetenester enn menn.

Angst, depresjon og kroniske smertetilstandar er hyppigare hos kvinner enn hos menn. Tilstandar og plager i muskel- og skjelettsystemet er blant dei viktigaste årsakene til redusert helse, nedsett livskvalitet og sjukefråvere i Noreg. Om lag 30 prosent av kvinner har slike langvarige plager.

Yngre kvinner er utsett for kropps- og prestasjonspress via sosiale medier og kan lett utvikle spiseforstyrningar. Eldre kvinner er spesielt utsette for beinskjørhet, hoftebrudd og fleire kvinner enn menn lever med demens. Ny kunnskap om kvinnehjartet har vist at forløpet for ein kvinneleg hjartepasient er ulikt forløpet for ein mannleg pasient, og at kvinner treng tilpassa oppfølging og retningslinjer for behandling.

Det er for lite kunnskap om kjønnsforskjellar blant helsepersonell. Retningslinjer for diagnostikk og behandling har ofte ikkje kjønnsperspektiv. Manglande kunnskap om kvinnehelse kan for eksempel vere grunnen til at det tar gjennomsnittleg fem år fra symptomdebut til diagnose av endometriose, som er ein sjukdom som gir kvinner redusert livskvalitet og sjukefråvere grunna tilbakevendande smerter i mage og underliv.

Kunnskap, kvalitetsarbeid og forskning

Kvinnehelseutvalet påpeika i NOU-en at «kunnskapsbrua» ikkje er intakt. Det vil sei at overføring av kunnskap frå forskning, registerstudier og andre kunnskapskjelder til utdanning, praksisfelt og folkeopplysning ikkje er tilstrekkeleg. Utvalet fann mellom anna at kjønn si betydning når det gjeld helse og sjukdom ikkje blir lagt inn i faglege retningslinjer og andre verktøy som skal bidra til at tenestane får god kvalitet. For fleire sjukdommar som hovudsakleg rammar kvinner, finst det ikkje retningslinjer i det heile. Det er såleis behov for betra kunnskapsgrunnlag og retningslinjer som avspeglar kvinner sitt behov.

Samhandling og kvinnesjukdommar

Når det gjeld helse- og omsorgstenestene, er det store utfordringar innan samordning. Desse

utfordringane får konsekvensar for kvinner si helse. Kvinner har oftare enn menn fleire sjukdommar samtidig, annleis sjukdomsbilete og hyppigare medisinsk uforklarte lidingar (MUPS). Dette gjer at kvinner ofte har behov for tverrfagleg samarbeid og samordning mellom ulike tenesteleverandørar. Dette krev gode rutinar for samarbeid, både i kommune- og spesialisthelsetenesta, og mellom dei to tenestenivåa og eventuelle private aktørar.

Sårbare grupper og sosial ulikskap

Trass i fleire generasjonar med likestillingsarbeid, eksisterer det fortsatt ulikskapar mellom kvinner og menn i Noreg når det gjeld inntekt og sosial status. Vidare understreker NOU-en at det på tvers av livsfasane finst vedvarande sosiale forskjellar i helse blant jenter og kvinner i Noreg, mellom anna grunna faktorar som inntekt, utdanning og minoritetsbakgrunn.

For å sikre eit reelt løft for kvinnehelse i åra som kjem, føreslår difor utvalet tiltak som samla har mål om å bygge opp ein forvaltningsstruktur som plasserer ansvaret for kvinnehelse og kjønnsperspektiv i helse på sentralt myndighetsnivå.

Foreslåtte tiltak

Utvalet fremjer ei rekke tiltak som samla vil sikre systematisk og samordna innsats for kvinner si helse i Noreg.

Kvinnehelseutvalet føreslår tiltak innan følgjande områder:

1.3.2 Auke statusen for kvinner si helse (tiltak 1-9)

1.3.3 Sikre samordning som fungerer (tiltak 10-23)

1.3.4 Styrke kunnskapsbrua, det vil seie overføring av kunnskap frå forskning, registerstudier m.m. til utdanning, praksisfeltet og folkeopplysning (tiltak 14-16)

1.3.5 Lytte til kvinner sine stemmer (tiltak 24-27)

1.3.6 Eit løft for kvinner si helse i livsfaseperspektiv -barn, ungdom og unge kvinner, kvinner i etableringsfasen, kvinner midt i livet, eldre kvinner (tiltak 28-60)

1.3.7 Samiske kvinner si helse og samisk helse i kjønnsperspektiv (tiltak 61-75)

Tiltaka utvalet anbefalar har som mål å bidra til at kvinnehelse går frå å vere eit særleg omsyn, til å bli ein integrert del av helse- og omsorgspolitikken, kunnskapsproduksjonen og helse- og omsorgstenestane. Fleire av tiltaka utvalet føreslår er difor retta mot å endre grunnleggjande strukturar og prioriteringar innan dagens helse- og omsorgssektor. Utvalet meiner at myndigheitene må setje av tilsterklege midlar til å sikre ei heilskapleg og systematisk tilnærming, framfor fragmenterte enkelttiltak og symbolpolitikk. Utvalet føreslår at myndighetene set av ein milliard kroner for å styrke kvinner si helse og kjønnsperspektiv i helse. Utvalet anbefalar at alle

tiltaka vert følgde opp i regjeringa sin komande strategi for kvinnehelse.

Kommunedirektøren sin konklusjon

Kommunedirektøren meiner at å sikre ei god kommunal helseteneste i framtida er sentralt for å kunne ivareta kvinner si helse. For å få til dette, bør det kome sterke statlege føringar som forenklar og styrker rekrutteringsarbeidet for kommunane, og tiltak som sikrar kontinuitet og stabilitet i tenestane. Dessutan meiner kommunedirektøren at tiltaka som er framheva i vedlagte høyringssvar bør prioriterast i det komande arbeidet med strategi for betre kvinnehelse. Det bør setjast av tilstrekkeleg med ressursar til dei foreslåtte tiltaka på nasjonalt nivå

Kommunedirektøren anbefaler at høyringssvaret vert sendt til HoD innan fristen 8. juni 2023.

Vedlegg:

NOU2023 Kvinnehelse_høyringssvar

NOU_nr5_2023_Kvinnehelse_frist210523